

Příspěvek na bydlení v ČR

Podpora příjmově slabším domácnostem s příjmy nepřesahujícími 1,6 násobek životního minima na udržení určitého standardu bydlení je v ČR poskytována v rámci systému státní sociální podpory prostřednictvím příspěvku na bydlení. V porovnání s loňskou publikací *Standardy bydlení* byly na základě aktuálních dat Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) doplněny údaje o příjemcích příspěvku na bydlení a celkové částce vyplacené podpory za rok 2003. Zcela srovnatelné jsou pouze údaje za období 1998 – 2003, neboť v roce 1998 došlo ke zvýšení příjmové hranice pro nárok na přiznání dávky z 1,4 na 1,6 násobek životního minima domácnosti.

Tabulka 1 zachycuje vývoj počtu příjemců příspěvku na bydlení v poměru k počtu bytových a cenzových domácností v letech 1996 – 2003. Z tabulky je zřejmé, že počet příjemců dávky v prosinci 2003 poklesl v porovnání se stejným obdobím předchozího roku o zhruba deset tisíc domácností, avšak průměrná výše dávky se prakticky nezměnila. Trend snižování počtu příjemců započal již v roce 2002, počet příjemců dávky dosáhl v období 1998 – 2003 maxima v roce 2001.

V tabulce 2 je uvedena výše prostředků vynaložených na výplatu příspěvku na bydlení v jednotlivých letech, a to jak v absolutním vyjádření, tak relativně v poměru k celkové částce prostředků na výplatu všech dávek státní sociální podpory (SSP) v daném období. Podobně jako počet příjemců dávky klesá od roku 2001 i celková suma prostředků vyplacených oprávněným domácnostem ve formě příspěvku na bydlení. Podíl nákladů na příspěvek na bydlení k celkovým výdajům státního rozpočtu na všechny dávky SSP se však v porovnání s rokem 2002 nezměnil.

Graf 1 znázorňuje strukturu příjemců příspěvku na bydlení podle výše jejich příjmů v letech 1996 – 2003. V porovnání s rokem 2002 nepatrně vzrostlo zastoupení domácností s příjmy nepřesahujícími úroveň životního minima na celkovém počtu příjemců a opět se blíží hranici 50 %, která byla překročena v roce 2001. Graf 2 ukazuje, jak se jednotlivé příjmové skupiny domácností podílely na čerpání celkového objemu peněžních prostředků vynaložených na příspěvek na bydlení. Z grafu je patrné, že podíl celkové sumy prostředků vyplacených domácnostem s nejnižšími příjmy v prosinci 2003 se v porovnání se stejným obdobím předchozího roku opět zvýšil a roste

prakticky nepřetržitě od roku 1998. Dále je zřejmé, že domácnostem s příjmy nad 1,3 násobkem životního minima bylo v posledních letech určeno již méně než 10 % z celkových nákladů na výplatu příspěvku na bydlení, ačkoliv na celkovém počtu příjemců se tato skupina podílí z téměř 25 %. Svědčí to o poměrně značné progresivitě současného příspěvku na bydlení a jeho zacílení na domácnosti s nejnižšími příjmy.

Z grafu 3 je patrná struktura příjemců příspěvku na bydlení v jednotlivých letech v členění podle velikosti domácnosti. Z grafu je velmi dobře identifikovatelný trend růstu podílu jedno-, dvou- a tříčlenných domácností na celkovém počtu příjemců příspěvku a naopak pokles podílu domácností se čtyřmi a pěti členy. Nejvýrazněji se od roku 1998 zvýšil podíl jednočlenných domácností na celkovém počtu příjemců, naopak nejvíce se snížil podíl čtyřčlenných domácností. Tento trend zůstal zachován i v roce 2003 a svědčí o tom, že v ČR patří jednočlenné domácnosti mezi nejvíce ohrožené výdaji na bydlení (rovněž s ohledem na nízké příjmy) a s ohledem na konstrukci příspěvku lze očekávat, že rovněž *take-up* (podíl domácností skutečně pobírajících příspěvek z celkové počtu domácností s nárokem na příspěvek) příspěvku na bydlení je v této skupině domácností nejvyšší.

V grafu 4 jsou uvedeny podíly jednotlivých velikostních kategorií domácností na celkové vyplacené částce příspěvku na bydlení v daném období. Z grafu se potvrzuje rostoucí zastoupení jedno-, dvou- a tříčlenných domácností, které se v jednotlivých letech podílely ve stále větší míře i na čerpání celkové sumy prostředků vyplacených ve formě příspěvku na bydlení. Z porovnání grafů 3 a 4 je rovněž patrné, že příspěvek poněkud zvýhodňuje domácnosti s větším počtem členů. Ačkoliv jedno- a dvoučlenné domácnosti tvořily v prosinci 2003 téměř 37 % všech příjemců příspěvku, bylo jim vyplaceno necelých 29 % z celkového objemu prostředků určených na tuto sociální dávku. Naopak domácnosti se čtyřmi a více členy tvořily 41 % příjemců, ale bylo jim vyplaceno bezmála 46 % z celkových nákladů na příspěvek v daném období.

Tabulka 1: Vývoj počtu příjemců příspěvku na bydlení v letech 1996 – 2002 v poměru k počtu bytových/cenzových domácností (údaje za měsíc prosinec příslušného roku)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Počet příjemců příspěvku na bydlení	187 210	168 157	253 763	290 226	307 836	314 977	313 639	303 338
Podíl počtu příjemců na celkovém počtu bytových domácností (%)	8,7	7,8	11,7	13,4	14,3	14,6	14,5	14,0
Podíl počtu příjemců na celkovém počtu cenzových domácností (%)	4,4	3,9	5,9	6,8	7,2	7,4	7,3	7,1
Průměrná výše příspěvku na bydlení (Kč)	325,0	334,1	566,0	549,1	681,2	781,4	741,9	741,1

Poznámka: Celkový počet příjemců příspěvku na bydlení nebyl v letech 1997 – 2000 navýšen o počet příjemců dvou dočasných dávek určených rovněž na krytí výdajů domácností spojených s bydlením – příspěvek k vyrovnání zvýšení cen tepelné energie (příspěvek na teplo) a příspěvek k vyrovnání zvýšení nájemného (příspěvek na nájemné). Počet bytových a cenzových domácností odpovídá výsledkům SLDB 2001.

Zdroj: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, vlastní výpočty.

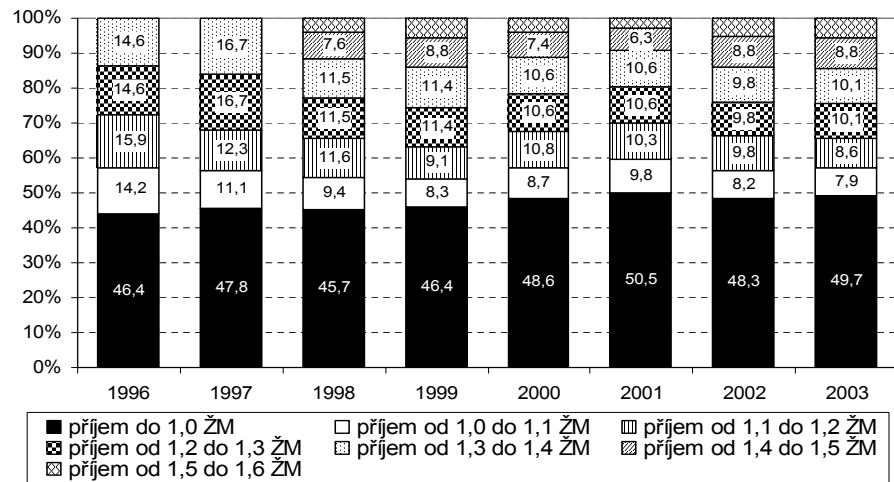
Tabulka 2: Rozdělení celkové sumy prostředků vynaložených na výplatu dávek SSP mezi jednotlivé dávky v prosinci příslušného roku

		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Přídavek na dítě (Kč)	(1)	1 020 904 438	837 795 003	853 224 685	949 500 575	992 466 812	1 057 170 024	1 009 430 589	965 395 085
Podíl (%)	(1)/(7)	43,3	38,9	36,7	39,3	39,2	39,0	38,8	38,0
Rodičovský příspěvek (Kč)	(2)	628 023 576	622 220 883	635 760 282	623 079 416	629 632 255	657 337 391	650 050 756	654 578 614
Podíl (%)	(2)/(7)	26,6	28,9	27,3	25,8	24,9	24,2	25,0	25,8
Sociální příplatek (Kč)	(3)	505 654 982	468 792 969	482 029 132	475 738 190	497 462 328	526 344 655	484 475 814	463 775 758
Podíl (%)	(3)/(7)	21,5	21,8	20,7	19,7	19,6	19,4	18,6	18,3
Příspěvek na bydlení (Kč)	(4)	60 843 307	81 626 050	173 499 662	177 926 752	214 080 325	246 124 583	232 702 309	224 817 257
Podíl (%)	(4)/(7)	2,6	3,8	7,5	7,4	8,5	9,1	8,9	8,9
Příspěvek na dopravu (Kč)	(5)	87 253 427	86 938 887	90 814 459	94 029 677	107 045 723	122 226 111	123 621 869	120 856 943
Podíl (%)	(5)/(7)	3,7	4,0	3,9	3,9	4,2	4,5	4,7	4,8
Ostatní dávky SSP (Kč)	(6)	54 135 656	56 961 231	91 634 943	96 965 484	91 331 124	104 879 976	104 422 749	109 144 781
Podíl (%)	(6)/(7)	2,3	2,6	3,9	4,0	3,6	3,9	4,0	4,3
<i>Celkem</i>	(7)	<i>2 356 815 484</i>	<i>2 154 335 120</i>	<i>2 326 963 259</i>	<i>2 417 240 190</i>	<i>2 532 018 663</i>	<i>2 714 082 836</i>	<i>2 604 704 182</i>	<i>2 538 568 438</i>

Poznámka: Celková suma prostředků vynaložených na výplatu příspěvku na bydlení byla v letech 1997 – 2000 navýšena o částku prostředků vyplacených domácnostem v podobě příspěvku na teplo a příspěvku na nájemné. Ostatní dávky SSP zahrnují: dávky pěstounské péče, zaopatřovací příspěvek, porodné a pohřebné.

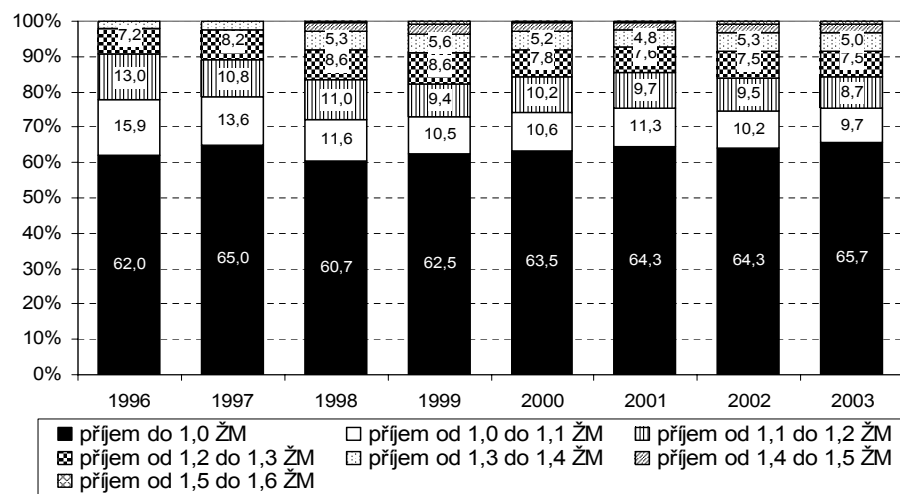
Zdroj: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, vlastní výpočty.

Graf 1: Struktura příjemců příspěvku na bydlení podle výše příjmu v prosinci příslušného roku

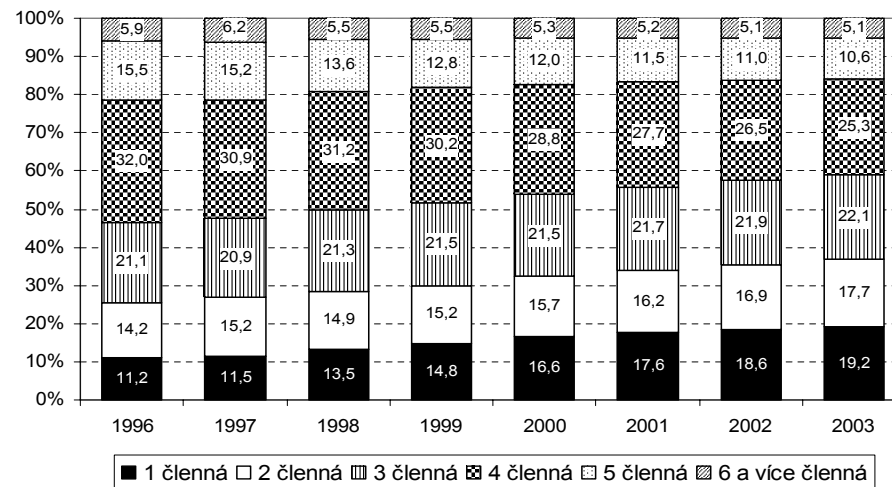
Zdroj: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, vlastní výpočty.

Graf 2: Podíly jednotlivých příjmových skupin na celkové vyplacené částce příspěvku na bydlení v prosinci příslušného roku

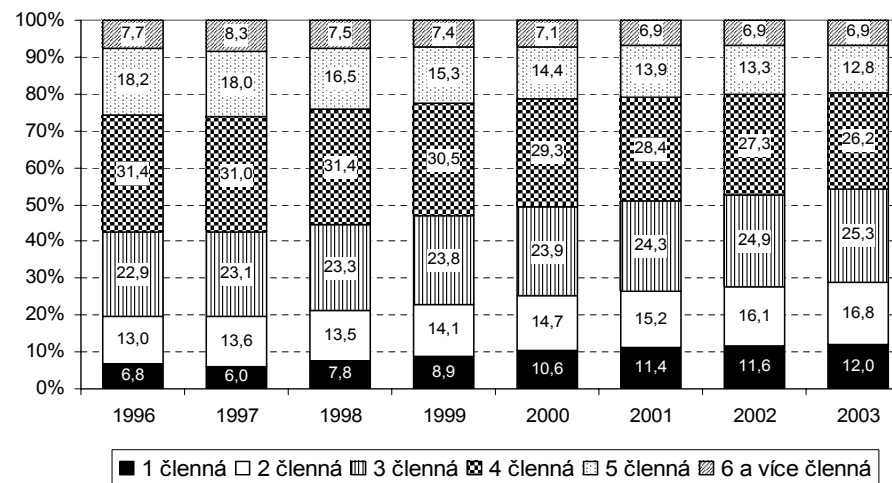
Zdroj: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, vlastní výpočty.

Graf 3: Struktura příjemců příspěvku na bydlení podle velikosti (počtu členů) domácnosti v prosinci příslušného roku

Zdroj: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, vlastní výpočty.

Graf 4: Podíly jednotlivých velikostních kategorií domácností na celkové částce vyplaceného příspěvku na bydlení v prosinci příslušného roku

Zdroj: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, vlastní výpočty.